

תרומת איברים בהלכה

25. משנה מסכת יומא פרק ח משנה ז.

מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק עובד כוכבים ספק ישראל
מפקחין עליו את הגל מצאוהו חי מפקחין עליו ואם מת יניחוהו:

גמרא (פה ע"א)

תנו רבנן: עד היכן הוא בודק (רש"י: אם דומה למת שאינו מזיז אבריו, עד היכן מפקח לדעת האמת?) עד חוטמו (רש"י: ואם אין חיות בחוטמו, שאינו מוציא רוח, ודאי מת, ויניחוהו). ויש אומרים: עד ליבו... נימא הני תנאי כי הני תנאי, דתנאי: מהיכן הולד נוצר: מראשו... אבא שאול אומר: מטבורו... אפילו תימא אבא שאול, עד כאן לא קאמר אבא שאול התם אלא לענין יצירה, דכל מידי ממציעתיה מיתצר, אבל לענין פיקוח נפש אפילו אבא שאול מודה דעיקר חיותא באפיה הוא דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו. אמר רב פפא: מחלוקת מלמטה למעלה (רש"י: מחלוקת דהנך תנאי דמר אמר עד ליבו ומר אמר עד חוטמו מלמטה למעלה, שמוצאו דרך מרגלותיו תחילה, ובודק והולך כלפי ראשו. דמר אמר בלבו יש להבחין אם יש בו חיות... ומר אמר עד חוטמו, דזימנין דאין חיות ניכר בלבו, וניכר בחוטמו) אבל מלמעלה למטה, כיון שבדק ליה עד חוטמו, שוב אינו צריך דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו.

רמב"ם הלכות שבת (פרק ב הלכה יט)

בדקו עד חוטמו ולא מצאו בו נשמה, מניחים אותו שם, שכבר מת.

שולחן ערוך (סימן שכט סעיף ד)

אפילו מצאוהו מרוצץ שאינו יכול לחיות אלא שעה, מפקחים ובודקים עד חוטמו. אם לא הרגישו בחוטמו חיות אז ודאי מת, לא שנא פגעו בראשו תחילה, לא שנא פגעו ברגליו תחילה.

שו"ת החתם סופר (יורה דעה סימן שלח)

בלי ספק כשאמרה תורה כי יהיה באיש חטא משפט מות והומת וכו' כי קבור תקברנו... אז נמסר לנו שיעור מיתה! אולי היה אז מסורת מבעלי טבעים הראשונים... או קיבל משה רבנו השיעור להלכה למשה מסיני, או שסמכו עצמם אקרא כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, דהכל תלוי בנשימת האף... ועל כן כלל הוא לכל המתים שזהו שיעור המקובל בידנו מאז הייתה עדת ה' לגוי קדוש, וכל הרוחות שבעולם לא יזוזו ממקום תורתנו הקדוש... כל שאחר שמוטל כאבן דומם ואין בו שום דפיקה, ואם אחר כך בטלה הנשימה אין לנו אלא דברי תורתנו הקדושה שהוא מת

שו"ת מהרש"ם (חלק ו סימן קכד)

ודאי קיימא לן דעיקר חיותא באפיה, כיון דמלמעלה למטה אין צריך לבדוק רק עד חוטמו. אבל היינו בסתמא, אם ליכא הוכחה להיפך סמכינן על בדיקת חוטמו דהוי רוב גמור... אבל אם רואים סימן של חיות בשאר איברים ואיתרע רובא לפנינו, יש לומר דלא סמכינן אבדיקת חוטם.

משנה אהלות א: נ

וכן בהמה חיה ועוף אינן מטמאים עד שתצא נפשם. הותזו ראשיהם אף על פי שמפרכסים טמאים, כגון זנב הלטאה שהיא מפרכסת

רמב"ם שאר אבות הטומא ד: יד

השרץ אינו מטמא עד שימות הותשו ראשיהן אע"פ שעדיין הראש מעורה בעור הגוף ואע"פ שהן מפרכסין כזנב הלטאה הרי אלו טמאין.

רמב"ם טומאת מת א: טז

המת אינו מטמא עד שתצא נפשו אפילו מגוייד או גוסס אפילו נשחטו בו שני הסימנין אינו מטמא עד שתצא נפשו ... הותזו ראשו ... הרי זה מטמא אף על פי שעדיין הוא מרפרף באחד מאיבריו.

תורת הרפואה

כל שהפסיק לתפקד כלב לכל הגוף, אף על פי שעדיין הוא מפעם לעצמו באמצעים מלאכותיים, אין זה נקרא שהלב חי, כי זה הלב הביולוגי ולא הלב הפונקציונאלי.

שו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק ג סימן קלב)

איכא חולים גדולים שאינם יכולים לנשום והניחו הרופאים בפיהם מכונה שנושם על ידי זה. שעל ידי המכונה הא שייך שינשום אף שהוא כבר מת, שנשימה כזו אינה מחשיבתו כחי.² הנה, אם לא ניכר בעניינים אחרים עניין חיות שנראה כלא מרגיש בכלום אף לא בדקירת מחט ... כל זמן שהמכונה עובדת אסור ליטול מפיו, דשמה הוא חי ויהרגוהו בזה. אבל כשפסקה מלעבוד, שפסק החמצן שהיה שם, לא יחזירו לפיו עוד הפעם עד עבור זמן קצר, שאם אינו חי כבר יפסיק מלנשום וידעו שהוא מת ... וכיוון שאתה אומר שעתה איכא ניסיון שהרופאים גדולים ויכולים לברר על ידי זריקת לחלוחית בגוף על ידי הגידים לידע שנפסק הקשר שיש למוח עם כל הגוף, שאם לא יבוא זה למוח, ברור שאין למוח שום שייכות לגוף, וגם שכבר נרקב המוח והוי כהותזו ראשו בכת. אם כן יש לנו להחמיר באלו שאף שאינו מרגיש כבר בכלום, אף לא על ידי דקירת מחט. ואף שאינו נושם כלל בלא המכונה, שלא יחליטו שהוא מת עד שיעשו בדיקה זו ... ורק כשיראו על ידי הבדיקה שאין קשר למוח עם הגוף, יחליטו על ידי זה שאינו נושם למת.

גמרא (פסחים כה ע"ב)

שפיכות דמים גופיה מנלן ? סברא הוא, כי ההוא דאתא לקמיה דרבה. אמר ליה: מרי דוראי (רש"י: מושל עיר) אמר לי: זיל קטליה לפלניא, ואי לא, קטילנא לך. אמר ליה: ליקטלוך ולא ניקטול. מאי חזית דדמא דידך סומק טפי, דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי ! " (ובלשון רש"י: כלום באת לשאול על כך אלא מפני שאתה יודע שאין מצוה עומדת בפני פקוח נפש, וסבור אתה שאף זו תידחה מפני פקוח נפשך. אין זה דומה לשאר עבירות, דמכל מקום יש כאן איבוד נפש, והתורה לא התירה לדחות את המצוה אלא מפני חובת נפש של ישראל, וכאן עבירה נעשית ונפש אבודה. מי יאמר שנפשך חביבה לפני המקום יותר משל זה, דילמא של זה חביבה טפי עליו, ונמצא עבירה נעשית ונפש אבודה.

גמרא (נדריים כב ע"א)

עולא במיסקיה לארעא שישראל איתלו ליה תרין בני תוזאי בהדיה. קס חד שחטיה לחבריה. אמר ליה לעולא: יאות עבדי? אמר ליה: אין, ופרע ליה בית השחיטה. כי אתא לקמיה דרבי יוחנן, אמר ליה: דלמא חס וחלילה אחזיקי ידי עוברי עבירה? אמר ליה: נפשך הצלת... בפירוש הרא"ש שם כתב: "ופרע ליה בית השחיטה: מחמת מורא החזיק ידיו, וגם כדי שימהר למות."

משמע בתפארת ישראל (מסכת יומא פרק ח, בועז אות ג)

כיון דחיישינן לחיי שעה הוה ליה כאילו אמר לו שיהרגנו, ואף דעולא חשש שאם לא יאמר לו כן יהרגנו, הרי אמרינן לקטלוך ולא תקטול, דמאי חזית דדמך סומך טפי... אם כן כל שכן הכא שלא אמר לו הרוצח לעולא שכשלא יצדיקו יהרגנו... ואם תמצוי לומר דווקא לעשות מעשה בעצמו שיהרוג לפלניא אמר ליה עולא כן מחשש שיהרגנו... נראה לומר דאיכא למימר דאף על גב דקיימא לן דחיישינן לחיי שעה, היינו באין חיי קיום כנגדו. אבל ביש חיי קיום כנגדו, ודאי דדם חיי קיום שלו סומך טפי מדם חיי שעה של חברו שאינו סומך כל כך, ואפילו ספק חיי קיום עדיף מודאי חיי שעה ויכול להציל את עצמו בו, ואפשר דאפילו בהיה צריך לעולא לעשות מעשה בעצמו הוה שרי מהאי טעמא?

16. דברים פרק כב פסוק ב

ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך וידיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו:

17. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עג עמוד א

אבדת גופו מניין - תלמוד לומר והשבתו לו

18. רש"י מסכת סנהדרין דף עג עמוד א

תלמוד לומר והשבתו לו - קרא יתירא הוא למדרש: חשב את גופו לעצמו.